

Uchwała z dnia 28 listopada 2002 r.

III UZP 9/02

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Herbert Szurgacz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy przy udziale Prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczy-szyn, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 listopada 2002 r. sprawy z wniosku Weroniki G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.M. o wcześniejszą emeryturę z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 lipca 2002 r. [...]

„Czy osoba, która spełniała wszystkie warunki do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki na podstawie przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149 ze zm.), jednak uprawnień tych nie uzyskała na skutek błędnej decyzji organu rentowego, może skutecznie ubiegać się o to prawo mimo, że dziecko zmarło w toku postępowania odwoławczego - przy uwzględnieniu, że gdyby decyzja organu rentowego była prawidłowa, przyznane prawo do emerytury, zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym nie podlegałoby weryfikacji z uwagi na śmierć dziecka ?”

p o d j ą ł uchwałę:

Osoba, która spełniała wszystkie warunki do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz.149 ze zm.), jednak uprawnień tych nie uzyskała na skutek błędnej decyzji organu rentowego, może skutecznie ubiegać się o to prawo, mimo że dziecko zmarło w toku postępowania odwoławczego. Zakres przyznanego świadczenia

podlega ustaleniu z uwzględnieniem przepisu art. 101 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162 poz. 1118 ze zm.).

U z a s a d n i e

Postanowieniem z dnia 11 lipca 2002 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia następujące zagadnienie prawne: Czy osoba, która spełniała wszystkie warunki do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149 ze zm.), jednak uprawnień tych nie uzyskała na skutek błędnej decyzji organu rentowego, może skutecznie ubiegać się o to prawo, mimo że dziecko zmarło w toku postępowania odwoławczego - przy uwzględnieniu, że gdyby decyzja organu rentowego była prawidłowa, przyznane prawo do emerytury, zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym nie podlegałoby weryfikacji z uwagi na śmierć dziecka.

Zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego. Weronika G. urodzona w 1959 r. w dniu 10 sierpnia 2000 r. wystąpiła z wnioskiem o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekującymi się dziećmi wymagającymi stałej opieki. W dniu 21 kwietnia 1999 r. wnioskodawczyni zawarła umowę o przystąpieniu do Otwartego Funduszu Emerytalnego N.-N. Polska. Powszechne Towarzystwo Emerytalne N.-N. Polska SA uwzględniając prośbę wnioskodawczyni uznało powyższą umowę za nieważną i poinformowało ją pismem z dnia 21 sierpnia 2000 r. o wycofaniu z ZUS zgłoszenia o uzyskaniu członkostwa w OFE NNP, jak również o tym, że jest zobowiązana zwrócić ZUS-owi otrzymane składki wraz z ustawowymi odsetkami.

Decyzją z dnia 29 sierpnia 2000 r. organ rentowy odmówił Weronice G. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem z uzasadnieniem, że jest ona osobą, która przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego. Zdaniem organu rentowego unieważnienie umowy o przystąpieniu do jednego z otwartych funduszy emerytalnych rodzi jedynie możliwość przystąpienia do innego

otwartego funduszu emerytalnego, ponieważ przystąpienie przez ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., do otwartego funduszu emerytalnego jest nieodwołalnym oświadczeniem woli o wyborze ubezpieczenia emerytalnego na zasadach określonych dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. Jako podstawę prawną decyzji organ rentowy wskazał przepis art. 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

W dniu 11 września 2000 r. wpłynęło do Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi odwołanie Weroniki G. od powyższej decyzji. Na pierwszym terminie rozprawy w dniu 10 września 2001 r. poinformowała ona Sąd o tym, że syn Arkadiusz zmarł w dniu 22 grudnia 2000 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawczynie z uzasadnieniem, że niezbędną przesłanką do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki jest sprawowanie opieki nad chorym dzieckiem, a skoro dziecko wnioskodawczynie zmarło, to przyznanie jej uprawnień emerytalnych byłoby sprzeczne z intencją ustawodawcy, który przewidział prawo do tego szczególnego świadczenia dla matek, które nie mogą pracować z powodu opieki nad chorym dzieckiem. Sąd Okręgowy powołał się ponadto na art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i stwierdził, że wnioskodawczynie nie mogła nabyć prawa do emerytury z tytułu opieki nad chorym dzieckiem, ponieważ przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego. Okoliczność, że z niego wystąpiła oznacza jedynie, zdaniem Sądu Okręgowego, że może zawrzeć umowę z innym funduszem, nie zaś powrócić do systemu emerytalnego, obowiązującego przed dniem 1 stycznia 1999 r.

W apelacji od wyroku Sądu Okręgowego wnioskodawczynie wskazała, że spełniała wszystkie warunki do przyznania jej prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem i gdyby nie błędna decyzja organu rentowego, wydana kiedy jej dziecko żyło, miałaby przyznane prawo do tego świadczenia.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi, rozpoznając apelację, doszedł do przekonania, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie uzasadnia przyjęcie, iż wnioskodawczynie do dnia 31 grudnia 1998 r. spełniała wszystkie warunki nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, przewidziane w rozpo-

ządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki. Posiadała okres składkowy wynoszący 13 lat 2 miesiące i 11 dni, nieskładkowy 4 lata i 12 dni uzupełniający 4 lata 1 miesiąc i 4 dni i sprawowała opiekę nad dzieckiem, które nie ukończyło 16 roku życia, wobec czego wystarczające było stwierdzenie przez Poradnię Pediatryczną, że wymaga ono stałej opieki z powodu stanu chorobowego ewidentnie mieszczącego się wśród chorób wymienionych w § 1 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia. Wymagany staż pacy wnioskodawczynie osiągnęła będąc pracownikiem.

Sąd powołał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000 r. (K 18/99), który uznał za niezgodny z Konstytucją art. 186 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim uzależnia od urodzenia przed dniem 1 stycznia 1949 r. stosowanie - do wniosków o emeryturę, zgłoszonych po dniu wejścia w życie ustawy - przepisów omawianego rozporządzenia Rady Ministrów. Wynika stąd, że urodzeni po 31 grudnia 1948 r. mogą nabyć prawo do wcześniejszej emerytury w oparciu o przepisy rozporządzenia (wydanego na podstawie art. 27 ust. 3 ustawy o z.e.p.), o ile spełniły się warunki do nabycia prawa do tego świadczenia do dnia 31 grudnia 1998 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego stanowisko organu rentowego, negujące prawo wnioskodawczynie do wcześniejszej emerytury z uwagi na to, że przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego, mimo iż Fundusz uznał zawartą z nią umowę za nieważną - nie było trafne. Kwestia ta, wobec unormowania zawartego w art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), może jednak budzić wątpliwości. Zgodnie z treścią tego przepisu przystąpienie przez ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., do otwartego funduszu emerytalnego jest nieodwołalnym oświadczeniem woli o wyborze ubezpieczenia emerytalnego na zasadach określonych dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1968 r.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w świetle art. 84 i 88 KC, umowa z otwartym funduszem emerytalnym może być skutecznie uznana za nieważną. Na gruncie rozpatrywanej sprawy miałyby to ten skutek, że wnioskodawczynie winna być traktowana jak osoba, która nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego. Dodatkowa niejasność wynika stąd, że art. 46 ust. 1 powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S., stawiający warunek, aby ubezpieczeni urodzeni po dniu 31 grudnia

1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego dotyczy prawa do wcześniejszej emerytury na warunkach określonych w art. 29, 32, 33 i 39 ustawy, tymczasem omawiana emerytura po wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest wprawdzie przewidziana dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., ale wywodzi się z innej podstawy prawnej, nie wymienionej w art. 46 ust. 1 ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I. Na wstępie należy podkreślić, że wnioski o prawo do wcześniejszej emerytury dla matki opiekującej się dzieckiem specjalnej troski w myśl powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. (dalej powoływanego w skrócie jako: rozporządzenie z 1989 r.), złożone w czasie obowiązywania ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podlegają rozpoznaniu na podstawie dotychczasowych przepisów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 r., II UKN 761/99, OSNAPIUS 2002 nr 9, poz. 216). Przepis art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS utrzymał możliwość skorzystania z dotychczasowych zasad przechodzenia na emeryturę przez osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., które spełniły warunki do nabycia prawa do tego świadczenia, mimo że do dnia wejścia w życie ustawy nie zgłosiły wniosku o emeryturę. Wcześniej Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 stycznia 200 r. (K 18/99, OTK 2001 Nr 1, poz. 1) orzekł, że powołany przepis art. 186 ust. 3, w zakresie, w jakim uzależnia od urodzenia wnioskodawców przed 1 stycznia 1949 r., stosowanie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki do wniosków o emeryturę zgłoszonych po dniu wejścia w życie ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że narusza zasadę ochrony praw nabytych. Konsekwencją tego orzeczenia było przyznawanie emerytur wcześniejszych osobom urodzonym po dniu 1 stycznia 1949 r., które udowodniły 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a ich ostatnie ubezpieczenie przed dniem 1 stycznia 1999 r. wynikało ze stosunku pracy.

Organy rentowe, poza wymienionymi warunkami, stawiały jeszcze jeden, mianowicie nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego. Taki warunek został postawiony wnioskodawczyni również w sprawie, w której Sądowi Najwyższemu zo-

stało przedstawione przytoczone wyżej zagadnienie prawne. Organ rentowy powołał się na art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Według tego przepisu przystąpienie przez ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. do otwartego funduszu emerytalnego jest nieodwołalnym oświadczeniem woli o wyborze ubezpieczenia emerytalnego na zasadach określonych dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1968 r.

Kwestia wpływu przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego na możliwość uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury w myśl przepisów rozporządzenia z 1989 r. wymaga rozważenia w pierwszej kolejności. Gdyby bowiem istotnie - jak twierdzi organ rentowy - przystąpienie do tego funduszu miało stanowić prawną przeszkodę nabycia prawa do wcześniejszej emerytury ze względu na to, iż skutkuje ono objęciem nowym systemem świadczeń, który nie przewiduje wcześniejszych emerytur z tytułu opieki nad dziećmi wymagającymi stałej opieki oraz osobistej pielęgnacji, odpowiedź na przedstawione zagadnienie prawne musiałaby być negatywna. Stanowisko organu rentowego w wymienionej kwestii nie jest jednak trafne. Z brzmienia przepisu art. 111 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że nie odnosi się on do sytuacji prawnych zaistniałych przed wejściem w życie nowego systemu emerytur i rent, lecz dotyczy wyłącznie następstw przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego u tzw. „młodszych” ubezpieczonych, tj. osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r. Nie ma żadnego uzasadnienia wywodzenie z treści tego przepisu wniosku, że przystąpienie do nowych zasad ubezpieczenia skutkuje utratą prawa nabytego, choć nie zrealizowanego na dawnych zasadach. Nie znajduje również uzasadnienia w treści art. 111 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych twierdzenie organu rentowego, że nieważność umowy o przystąpieniu do otwartego funduszu emerytalnego rodzi obowiązek przystąpienia do innego otwartego funduszu, z tymi samymi konsekwencjami w zakresie możliwości uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury w myśl przepisów rozporządzenia z 1989 r. W postanowieniu z dnia 17 kwietnia 2002 r. (III UZP 2/02, OSNAPiUS - wkł. 2002 r. nr 18, poz. 3) Sąd Najwyższy stwierdził, że przystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego nie wpływa na możliwość realizacji nabytego przed dniem 1 stycznia 1999 r. prawa do emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej eme-

rytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki. Sąd Najwyższy w składzie orzekającym podziela to stanowisko.

II. Niewątpliwie wcześniejsza emerytura dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki stanowi rodzaj świadczenia przewidzianego ustawą z dnia 18 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). Jego podstawę prawną stanowi art. 27 ust. 3 tej ustawy, który dawał kompetencję Radzie Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki. Należy przyjąć, że wobec braku odmiennych uregulowań, mechanizm prawny powstania prawa do tego świadczenia był analogiczny, jak w przypadku pozostałych świadczeń przewidzianych ustawą o z.e.p.. Stosownie do art. 76 tej ustawy prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a jeżeli pracownik pobiera zasiłek chorobowy, prawo do emerytury, renty szkoleniowej lub renty inwalidzkiej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku. Na gruncie powołanego przepisu został przyjęty w judykaturze pogląd, że prawo do świadczeń powstaje ex lege z momentem spełnienia warunków, z którymi przepisy prawa wiążą jego powstanie. Decyzje organów rentowych mają jedynie charakter deklaratoryjny, potwierdzający powstanie warunków koniecznych do nabycia prawa do świadczenia. W uzasadnieniu uchwały całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 grudnia 2000 r. (III ZP 29/00, OSNAPiUS 2001 nr 12, poz. 418) Sąd Najwyższy stwierdził, że „Prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją”. Stanowisko to jest zbieżne z poglądami wyrażanymi w piśmiennictwie prawa ubezpieczeń społecznych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. przewiduje, że prawo do wcześniejszej emerytury przysługuje matce (a także - w konsekwencji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 lipca 1999 r. uznającego sprzeczność § 2 rozporządzenia z art. 33 Konstytucji i wykraczającego poza upoważnienie z art. 27 ust. 3 ustawy o z.e.p. - ojcu dziecka), która nie mogła lub nie może kontynuować zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka, wymagającego - bez względu na wiek - jej stałej opieki oraz pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samoobsługowych, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: ma okres zatrudnienia określony w art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy o z.e.p., sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem, które: a) zostało zali-

czone do I grupy inwalidów, bez względu na przyczynę chorobową inwalidztwa, albo b) zostało zaliczone do II grupy inwalidów z powodu jednego za stanów chorobowych wymienionych w ust. 3, a inwalidztwo dziecka istnieje od urodzenia albo powstało przed ukończeniem 18 roku życia. Stosownie do dokonanych ustaleń, wnioskodawczyni spełniała przytoczone warunki uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury. Oznacza to, że z mocy art. 76 ustawy o z.e.p. z momentem spełnienia tych warunków powstało prawo wnioskodawczyni do wcześniejszej emerytury, niezależnie od tego, że z wnioskiem o jej przyznanie wnioskodawczyni wystąpiła dopiero 10 września 2000 r.

Powyższe uzasadnia udzielenie pozytywnej odpowiedzi na pierwszą część pytania prawnego, dotyczącą możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. przez osobę, która spełniła wszystkie warunki nabycia prawa do tej emerytury do dnia 31 grudnia 1998 r., ale z wnioskiem o jej przyznanie wystąpiła już po wejściu w życie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

III. W świetle przepisów rozporządzenia z dnia 15 maja 1989 r. przesłanki uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury: niemożność kontynuowania zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka, posiadanie wymaganego okresu zatrudnienia oraz sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem - muszą zachodzić kumulatywnie. Brak jednej z wymienionych przesłanek powoduje, że prawo do świadczenia nie powstaje. Ponadto jednak przesłanki te muszą występować przez cały okres pobierania świadczenia. Świadczenia ubezpieczenia społecznego, w tym również świadczenie w postaci wcześniejszej emerytury, mają kompensować w pewnym stopniu utratę możliwości uzyskiwania przez ubezpieczonego dochodu własną pracą w razie zaistnienia określonych w prawie ubezpieczenia społecznego ryzyk. Jeśli więc możliwości takie w części lub w całości ponownie zaistnieją, prawo do świadczeń lub ich rozmiar podlegają weryfikacji.

Sprawy zmian w prawie do świadczeń oraz ustania prawa do świadczeń regulowały przepisy art. 78 do 87 ustawy o z. e. p. W szczególności przepis art. 87 tej ustawy przewidywał, że prawo do świadczeń ustaje: 1) gdy odpadnie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa, 2) ze śmiercią osoby uprawnionej. Analogiczną regulację zawiera art. 101 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis ten, na mocy art. 316 KPC, znajduje zastosowanie do świadczeń uzyska-

nych na podstawie ustawy o z.e.p. i przepisów wykonawczych. Wynika stąd, że w wypadku np. śmierci dziecka, z tytułu opieki nad którym matce przysługiwało prawo do wcześniejszej emerytury, względnie poprawy w stanie zdrowia dziecka, czyniącej zbędnym sprawowanie nad nim stałej opieki oraz pielęgnacji, ex lege ustaje prawo do wcześniejszej emerytury.

Sądowi Najwyższemu znana jest praktyka dalszej wypłaty wcześniejszych emerytur pomimo ustania warunków wymaganych do uzyskania tego świadczenia. Praktyka taka wynika, przynajmniej w części, z nietrafnego utożsamiania wcześniejszych emerytur z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki z emeryturami przysługującymi na zasadach ogólnych, tj. z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego i posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego. W przypadku tych ostatnich, zakładając, że wymagane okresy składkowe i nieskładkowe zostały ustalone prawidłowo, emerytura istotnie stanowi świadczenie neutracalne, za wyjątkiem wypadku śmierci świadczeniobiorcy. Nie jest tak jednak w odniesieniu do emerytur wcześniejszych, w przypadku których przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia, w szczególności przesłanka niemożności kontynuowania zatrudnienia w związku z poprawą stanu zdrowia dziecka, a nawet zmianą warunków rodzinnych, może ustać. Jak już wcześniej podkreślono, wcześniejsze emerytury z tytułu opieki nad dziećmi wymagającymi stałej opieki oraz pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samoobsługowych, są świadczeniem szczególnym i stanowią odstępstwo od ogólnych zasad nabywania prawa do emerytury. Ich szczególny charakter uzasadnia ścisłą interpretację przesłanek nabycia prawa do tego świadczenia oraz jego utraty.

=====